

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

chen 1
DISPUTATIO POLITICA

DE

REPUBLICA IN
COMMUNI

QVAM

IN ILLUSTRIVLIA

FAVENTE SACROSANCTO NUMINE

PRAESIDE

Amplissimo & Clarissimo

Viro

HERMANNO CONRINGIO

Phil. ac Medic. Doctore, Professore celeberrimo, S. R. M. Sueciae, Illustrissimique Ostfrisiae

Comitis Consiliario aulico & Archiatro &c. Domino Praeceptore suo summe colendo.

Publice ventilandam exhibet

OTTO IOHAN Von Osten genand Sacken/
Nob. Suec.

Ad diem Septembris

HELMESTADI,

Typis HENNINGI MULLERI Acad. typ.

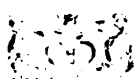
clō 15c lIII.

DEPARTMENT OF THE INTERIOR
BUREAU OF LAND MANAGEMENT

WATER RIGHTS
DIVISION

INTERNAL CONTROL
UNIT

OTTO JOHN
DIVISION

WASHINGTON, D. C.
1950

*SERENISSIMÆ ET POTENTISSIMÆ
PRINCIPI AC DOMINÆ
DOMINÆ*

CRISTINÆ

**PIÆ, FELICI ET AVGVSTÆ
SVEONVM, GOTHORVM, VANDALORVM &**

REGINÆ.

**MAGNÆ FINNONIÆ PRINCIPI, ESTHONIÆ,
CARELIÆ, BREMÆ, VERDÆ, STETINI, PO-
MERANIÆ, CASSVBIÆ, ET VENEDIÆ
DVCI, PRINCIPI RVGIÆ, ET INGRIÆ,
VISMARIÆQVE DOMINÆ,**

REGINÆ ET DOMINÆ MEÆ CLEMENTISSIMÆ

VT ET

SERENISSIMO ET CELSASSIMO

PRINCIPI AC DOMINO

DN. CAROLO GUSTAVO

**REGNORVM SVEONIÆ, GOTHIÆ, ET
VANDALIÆ ELECTO PRINCIPI HÆRE-
DITARIO, COMITI PALATINO AD RHENVN,
BAVARIA, IVLIÆ, CLIVIÆ, ET MONTIVM
DVCI, COMITI VELDENTIÆ, SPANHEMLÆ
MARCHIÆ ET RAVENBVRGI, DOMINO
IN RAVENSTEIN &c.**

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO

S. & O.

QUOD SERENISSIMAS V.V.R.R.
M. M. curarum mole, quas pro Reip.
salute dies noctesque indefesse susti-
nent, distentas juvenis ego & clientum hu-
millimus compellem, ne S.S.V.V.R.R.M.M. id
mihi vitio vertant, ea peto & obtestor ani-
mi subjectione, qua possum unquam ma-
ximâ. Multa enim & varia sunt, quæ hoc
quicquid est chartarum, non alijs deberi
evincunt. Quæ inter præcipuo loco memo-
randum illud, quod cum cæteris suas char-
tas offerentibus commune mihi est, admi-
rabilis & penè incredibilis ille favoris & be-
nevolentiae ardor, quo S.S. V.V. R.R.M.M.
Musas earumque cultores à teneris profe-
cutæ sunt, & constanti animo quotidie pro-
sequuntur. Sed multo maxime audacio-
rem me reddunt innumera beneficia
quibus pater meus, à S.S. M.M. V.V. est
affectus. Nec enim illa patiuntur etiam hâc
atate

etate me immemorem aut ingratum isthac
tilere; sed protrudunt quasi in publicam con-
fessionem: nec permittunt sequius aliquid
expectare, etsi indicenter me gesserim, ausus
tam sacris dexteris levidentes chartas of-
ferre. Deum veneror, ut S.S. V.V. R.R. M.M.
prout capere ætatem immortalibus conve-
nientem diutissimè inter mortales agere per-
mittat.

S.S. rum V.V. rum R.R. rum M.M. rum

*Subiectissimus & humilissimus
cliens*

OTTO IOHANN Von Osten
genand Oaken.

A 3

DISPV-

DISPUTATIONIS POLITICÆ

DE

REP. IN COMMUNI

THESIS I.

Cientia aut prudentia civilis (quarum prima circa universalia, hæc etiam circa singularia versatur, attestante id Philosophorum principe *Arist.* cum alijs in locis, tum præcipue *lib. 1. cap. 1. Metaphys. lib. 6. cap. 8. lib. 10. cap. ultimo Ethicor. Nicomach.*) licet solida cognitio in juvenem cadere non possit; quoniam aliqualis tamen scientia vel prudentia civilis usus eidem denegandus non sit, facilem se benevolus lector præbebit, si minutissima non quidem quæq; sed maxime necessaria huic vel illi singulari Reip. enarravero.

II.

Ante autem, quam rem ipsam aggrediamur, omnino vocabulum Reip. ab æquivocatione liberandum est, & quomodo nos id hic, relictis alijs æquivocationibus, accipiamus, significandum.

Accipimus ergo, vocabulum Reip. pro integrâ civitate. Vbi consideranda, venient 1. forma quæ quasi anima est 2. materia seu multitudo hominum. Illam communiter Politici vocant formale civitatis, & Remp. proprie

proprie sic dictam; hanc materiale & strictè civitatem. Utriusque autem consideratio ad exactam integræ civitatis cognitionem requiritur. Hinc primò nobis, agendum erit de nobiliore civitatis parte, nempe formâ seu animâ, tum de materiâ seu multitudine hominum, in quam forma tanquam anima ad obtinendum, quem sibi proponit multitudo hominum, finem introducitur.

IV.

Respublica quatenus est anima civitatis definitur ab Aristotele *lib. 3. cap. 4. Polit.* Quod sit civitatis ordo cum in alijs magistratibus, tum in eo maximè, qui omnium est princeps. Huic definitioni, cum & species Rerump. & discrimina Imperiorum inde fluant, meritò album nostrum calculum adijcimus.

V.

Ex eo enim, quod dicatur Remp. esse civitatis ordinem, omnemque ordinem tendere ad finem certum sit, sequitur quot sunt fines qui ordinem illum magistratum alium atque alium faciunt, tot quoque esse Rerump. species. Nec enim verum est quod nonnulli simpliciter affirmant, quemlibet alium finem Reip. aliam speciem efficere: utpotè quum multi fines inter se quidem sint diversi, interim ordinem civitatis sive magistratus & ~~re~~ ~~neg~~ rationem atque vim non immutent. Ut alibi finis est idem & Resp. tamen sunt diversæ, Sic & Oligarchiæ alicui & tyrannidi & statui populari potest esse unus scopus, vana dominatio, possunt etiam esse divitiæ: ipsæ tamen illæ Resp. formâ differunt. Fieri etiam potest ut Oligarchia tale quid non habeat propositum & tamen sit Oligarchia. Circa leges nonnullas, fat or, ab illis etiam alijs finibus oriri quandam differentiam, non autem circa Remp. ipsam, sive formam administranda civitatis. Quod cum-

cum primis notandum duximus in defensionem veteris
& veræ doctrinæ. Nec tamen à solo sine diversâ oriun-
tur Rerump. forma, sed simpliciter à diversâ ordinatione
magistratuum & cum primis τὸ κρυπτόν in qualibet civitate.

V.

Porro diximus, Remp. esse ordinem, & quidem
magistratum; Omnis autem magistratus vis & aucto-
ritas consistit in imperio, teste Aristotele *lib. 4. cap. 15. Pol.*
hoc vero vel est in homines liberos, æquales & parentium
cum primis gratia; vel in homines aut naturæ aut lego ser-
vos, ad eoque primario imperantis, secundario vero pa-
rentium gratia.

VII.

Cum autem duo hæc imperiorum genera plurimum
differant, non difficile quoque patet, primum illud civile
magis esse quam posterius. Ratio est; quoniam illa ho-
minum communio, ubi prius illud obtinet potiori jure
civitatis & societatis alicujus nomen meretur, quam
ubi obtinet forte posterius, utpote cum inter herum &
servos non intercedat proprie sic dicta societas. Unde
consequens est: primarij generis esse, & simpliciter quasi
Rerump. publicarum nomen merentes, quæ commune
bonum & quidem parentium maxime spectant: Secundi
ordinis esse alteras illas, quas heriles dixeris. Hinc il-
las rectas; has deflexas veteres sapientes appellaverunt.
Quod tamen nequaquam ita accipiendum est, tanquam
illæ solæ justæ, hæc omnes injustæ sint: id quod hodie
nonnulli perperam docent: sed quod illæ recte sese
habent ad modum veterum propriæ; dictarum societa-
tum, hæc non item. Quæ de re nonnulla differuntur
à D. Præsidi *l. de civili prudentiâ cap. 2. pag. 10. & 11. cum pri-
mis cap. 5. pag. 67. 68. & sequentibus.*

IIX. Porro

- IIX.

Porro Imperium hoc civitatum, si simplex quidem illud fuerit, vel est penes unum, & appellatur Monarchia; vel penes plures aut penes omnes, & nominatur à quibusdam Polycratia.

IX.

Hæc ita præmissis, primo nobis agendum erit de Rebusp. optimis seu rectis, cum propter suam præstantiam id non solum mereantur, sed & ex earum cognitione aberrantium species facilius tractentur & cognoscantur.

X.

Prima & quidem rectarum Rerump. species vocatur REGNUM, quando unus imperium dirigit in commune parentium bonum. II. Vocatur Aristocratia, quando plures imperium dirigunt in commune parentium bonum. III. Nominatur ~~Resp.~~ Resp. quando multitudo per vires imperio præest, & commune bonum querit.

XI.

Cognitis nunc rectis, vitiosæ Resp. sese ultro ingerunt. Et quidem Regno opponitur Tyrannis, quæ est unus imperiis ad bonum ejus, qui unus imperat, non vero ad id, quod communi conducit. Quæ Aristocratia contraria est, Oligarchia nominatur, & est imperium divitum in pauperum detrimentum. Quæ Politia opposita est, Democratiam vocant, quidam, minus tamen recte, Anarchiam, nonnulli Ochlocratiam, quæ est populi impetum pauperum commodum & divitum detrimentum spectans.

XII.

Hæc quasi summa sunt genera Rerump. Docet usus illas iterum varijs modis sese habere, atque in varias species dividi. Hinc Aristoteles etiam inspectis 255 rebusp.

alia rerū publicarū genera collegit. Et quidē Regni primum genus vocat Laconicum, quod in sep. Spartana id præcipue locum habuerit, ubi pacis tempore Regum potestas fuit legibus circumscripta, & circa deos maxime occupata, belli vero tempore in bellicis expeditionibus jus vitæ & necis ipsis datum fuit. Tale Regnum est vel Hæreditarium, vel Electitium. Secundum genus vocat Barbaricum, quod apud alias gentes, quæ non erant Græci, in usu esset, & sit imperium herile in subditos naturā servos, volentes tamen, quia aliter salvi esse non possunt, adeoque diversum à Tyrannide, quæ est in homines liberos & nolentes, de qua suo loco. Tertium est Asymmetricum, quod uni propter necessitatem imminēntem volentibus civibus, vel ad certam rem perpetuo aut ad certum tempus defertur; quale erat imperium Dictatorum Romanorum. Differt autem hoc Asymmetricum à Barbarico Regno, quod Barbaricum sit in homines ingenij servilis, Asymmetricum verò in homines liberos. Quartum HEROICVM, quod collatum est alicui de populo pace vel bello bene merito, totique ejus posteritati. Hujus autem officium erat 1. Sacris 2. bello & 3. juri dicundo præesse. Quintum est plenissimum ac potestatis maximæ, ubi unus omnium est dominus & civitati præest, sicut paterfamilias domui suæ, appellaturque, *πανβασιλικόν*. Hæc 5. genera Aristoteles refert ad duo nempe Laconicum & *πανβασιλικόν*, cum inter duo hæc, tanquam extrema reliqua interjacere videantur. Revera autem *πανβασιλεία* demum ipsam simplicem regni naturam obtinet, reliquæ ad alias species pertinent, & non nisi *ὁμονόμως* regna dici commerentur: quod & Aristoteli est observatum.

Quemadmodum *Aristoteles lib. 3. Cap. 10. & 11. Pol.* Regni species enarravit, ita quoque *lib. 4. Cap. 7. Pol.* quasdam Aristocratiae species enarrat, quas ex quadam mixtione oriri ostendit, Aristocratiae autem nomen ideo ad hoc mereri, quod virtutis ratio in illis praecipue habeatur. Prima itaque Aristocratiae species Aristoteli est, quando resp. spectat & ad divitias, & ad virtutem & ad populum; Secunda, quando & ad populum & ad virtutem. Tertia, quando Democratia cum oligarchia miscetur, ita tamen, ut Oligarchia praeponderet. *Piccartus ad d. l. Aristotelis Aristocratiae species recensens*, Primam esse docet, in qua non virtutis modo sed & divitiarum habetur ratio; Secundam, ubi partim virtutis, partim libertatis ratio habetur; Tertiam, ubi virtuosus, populus & divites similes imperio praesunt.

XIV.

Præter optimam Politiam dantur quoque aliae ejus species, & Prima quidem illa, quæ pro fine habet virtutem bellicam, hac enim tota aliqua multitudo excellere potest, adeoque hic per vices imperare, ut *Aristoteles lib. 3. Cap. 5. Polit.* testatur. Secunda Politiae species est cinctus Oligarchiae & Democratiae: ita tamen ut magis ad Democratiam accedat. Si enim potiores partes Oligarchia sibi vendicat, nascitur tertia illa Aristocratiae species, de qua thesi antecedenti.

XV.

Verum dum hæc ita ex *Arist. lib. 4. Cap. 8. Polit.* statuimus, obicem nostræ mixtioni ex *Petro Gregorio Tholosano lib. 5. Cap. 1. de Rep. Bodinus lib. 2. cap. 1. de Rep.* figere movetur, quem removere *Piccartus ad lib. 4. Cap. 9. Pol. Aristotelis* conatur. Nos autem contra *Bodinum* ostendemus,

mixtionem Oligarchiæ & Democratiæ salutariter fieri
posse.

XVI.

Mixtio ergo Democratiæ & Oligarchiæ duplici modo fieri potest 1. si sumamus id ex Oligarchia, quod est in perniciem pauperum, & id ex Democratiâ, quod est in perniciem divitum; ex hac mixtione oritur Resp. aliqua, si modo Respublica adhuc dicenda, omnium deterrima. 2. Elegantissime ait *Aristot. Cap. 3. Rhet. ad Alexandrum*, detent in popularibus principatibus leges cohibere plebem, ne locupletiorum bonis insistant insidienturque: in paucorum vero principatibus avertere illos, qui Remp. gerunt, & ab imbecillorum contumeliis & a calumniis, insimulationibusque in arce. Unde si sumamus id ex Oligarchia quod est in salutem divitum, & ex Democratiâ, quod est in salutem pauperum, adeoque ex legibus constituamus formam & divites & pauperes conservantem, fiet optima aliqua respublica, quam hodie multas resp. quæ Regibus, non monarchiis, sed legitimis subsunt, imitari animadvertes. Metu enim Regis ac legis & divites & pauperes, non vicem adversi quid in te tentent, continentur. Sic ubi de majoribus rebus omne, de minoribus Principes, non populi, sed sua autoritate propria constituunt (quale quid obtinuit, teste *Tamoz*, apud Germanicas gentes) fit quidam cinnus ex Democratiâ & paucorum statu, propendens tamen magis in popularem formam. Vbi de majoribus Principes propria autoritate, de minoribus consultant omnes, status item mixtus oritur propendens tamen magis in paucorum potentiam. Diximus propria autoritate si principes consultant fieri cinnum. Aliter enim se habet, si id faciant autoritate populi, & tanquam magistratus: manet enim tunc forma popularis.

XVII.

Quomodo autem & quot modis Oligarchia & Democrazia misceri possint, declarat *Aristoteles lib. 4. cap. 4.* sumptis exemplis à tribus partibus Reip. Iudicijs, Senatu & Magistratu. Erit quidem Lex Oligarchica est, *Omnes divites, qui nominatim fuerint iudicijs, multam solvent, pauperes veratim paucaberunt.* Hac lege Oligarchica soli divites rerum potentiuntur, cum cogantur iudicijs interesse propter multam; pauperes vero hac elati privilegium quasi præferentes & domi sua agentes, iudicia in divitum utilitatem & suum detrimentum negligunt. DEMOCRATIÆ Lex est; *Pauperes in iudicio comparentes, magnas sportulas, divites nullas accipient, nec multam solvent.* Hac lege divites decipiuntur, & omnia in suum commodum agunt pauperes. Cæterum has leges si temperaveris hoc modo, ut tam pauperes quam divites iudicijs intersint, erit primus miscendi Oligarchiam & Democratiam modus. Quod fiet, si ex Democratica lege sumatur hoc, ut pauperibus iudicia frequentantibus sportulæ præbeantur; his enim cura angustæ res familiaris sit domi, sine præmio iudicijs interesse & rem familiarem negligere haud possunt; ex Oligarchica lege hoc sumatur, ut divitibus multa, si absint, irrogetur.

XIII.

2. Oligarchia & Democratia misceri possunt, quando medium sumitur eorum, quæ ab utrisque constituuntur. v. gr. In Oligarchia lex est, *Omnis qui vult fieri particeps senatus, maximas divitias habeat;* hic excluduntur pauperes à Senatu. Democratia lex est, *Nulla habeatur ratio censuum, vel valde exigentium, ita ut omnes ad senatum admittantur.* Horum duorum extremorum si sumatur medium, erit respectiva mixta ex Oligarchia & Democratia.

Tertium Oligarchiæ & Democratiz cinnum ostendit Aristoteles in creatione magistratus. Circa hanc enim in Oligarchia talis lex lata est; *Omnia magistratus ELIGATUR habita ratione divitiarum.* In Democratia hæc lex est; *Omnes magistratus SORTE creentur, neglecta omni ratione divitiarum.* Hæ duæ leges salutarem hanc legem extruere & sancire possunt; *Omnes magistratus Eligantur nulla habita ratione divitiarum.*

XX.

Hi autem cinni, quo arctius concinnati sunt, eo sunt stabiliores, teste Arist. *lib. 4. cap. 12. Polit.* Vnde ille Oligarchiæ & Democratiz cinnus omnium optimus est, si primo non apparet, ad quam formam magis inclinet, sed ita sese habeat medio quasi loco, ut æqualiter, utrumque & neutrum inesse videatur; si secundo utraque recipiatur, tam divites scil. quam pauperes, præsentis statu sunt contenti, non quidem ut cogantur esse contenti propter metum imperantis, sed quod nulla omnino civitatis pars aliam remp. velit, teste eodem Aristotele *lib. 4. Cap. 9. Polit.*

XXI.

Nunc pergimus ad species Tyrannidis, Ad quas refert Arist. *lib. 4. cap. 10. Polit.* Regnum etiam Barbaricum & Æsymneticum, quia sunt imperia herilia in homines liberos; inter regna tamen propterea quoque recensentur, quia sunt legitima & in volentes. Tertium Tyrannidis genus est quod Regno absolute sic dicto opponitur, & definitur ab Aristotele *d. l.* quod sit imperium herile sine legibus in partes seu meliores, adeoque invito, & quidem non parentium sed imperantis gratia.

XXII.

ARISTOCRATIAE simpliciter sic dictæ opponitur Oligarchia, in qua divites imperant vel cum legibus, vel sine. Illius Oligarchiæ prima species est, quando ijs committitur summa potestas, qui tantos habent census, ut pauperes excludant, imperent autem secundum leges. Secunda species est, quando eliguntur & eligunt illi, qui maximos census habent. Tertia species est, quando imperium est hereditarium, & filius patri succedit. Hæ tres autem Oligarchiæ species legibus adstrictæ sunt, adeoque meliores. Quarta species, quæ sine legibus est, tendens in commodum divitum & detrimentum pauperum. Eam vocat *Arist. lib. 4. cap. 5. dorassias*, & respondet Tyrannidi. Regno simpliciter sic dicto adverſæ.

Quemadmodum vero Oligarchia alia est cum legibus, alia sine legibus; ita quoque Democratia. Prima ergo Democratia species & quidem cum legibus est, quando tam divites quam pauperes æqualiter admittuntur ad imperium, & imperant ex legibus; Democratia autem propterea dicitur, quia major pars est pauperum quam divitum, adeoque pauperum vota vincant divitum suffragia. Secunda est, quando magistratus exigui census habita ratione confertur, ut ita maxima pars civium ejus particeps fieri possit, imperet autem secundum tenorem legum. Tertia est, ubi omnes admittuntur, modo non propter privilegium vel ignominia maculam arceantur, imperium autem sit legibus limitatum. Quarta est, cum omnibus ad magistratum patet aditus, modo sint ciues, lege tamen dominante. Hæc quatuor Democratia genera secundum leges administrantur, adeoque recedunt à Quinto illo Democratia genere, quod est omni-

inimum pessimum, ubi sine legibus plebs quævis in divi-
tum detrimentum molitur. Quoniam vero plebs be-
stia pene instar affectibus ducitur, maximus hæc assenta-
torum, quos Demagogos Græci appellavere, usus est.

XXIV.

Hic ita positus liceret facile cuiquam de forma cu-
juslibet civitatis judicare, nisi saluberrimum monitum
summus Politicorum *Aristoteles lib. 4. cap. 5. Polit.* sugges-
reret; quod cum maxime ad omnis Reip. cognitionem
faciat, ut illud nos hic consideremus, necesse est. *Non
est autem, inquit ille, ignorandum, sepe accidere, ut Respublica
ex legibus quidem non sit democratica, moribus vero & institutis
populariter geratur: Contra vero & apud alios, ut Resp. legibus
quidem sit magis popularis, institutis vero & moribus magis Oli-
garchica.* Hæc verba ut clara & perspicua ita diligenter
monent, non ex legibus fundamentalibus ipsam Remp.
semper cognosci posse, sed administrationem cum primis
attendendam esse, adeoque non temere Politicum affir-
mare posse: Hæc leges reperiuntur Monarchicæ aut O-
ligarchicæ, ergo hic est Monarchia vel Oligarchia. Le-
ges scilicet sæpe rerum inanes tantum supersunt: præter
autem respublica ipsa ab ijs plurimum distat. Quod
ipsum sæpe fit callidò regeptium consilio, si velint ceta-
tam in vulgus factam à sese reipublicæ mutationem. Vbi
obiter animadvertendum venit in Iohannem Bodinum,
qui l. 2. cap. 2. de Rep. jactat à sese primum observatum
discrimen inter statum Reipubl. & administrationem:
Qua in re invenit affectas nonnullas. At vero si status est
ipsa *in se ipsa*, impossibile est, ut status diversus sit a
statu & re ipsa ab administratione. Involvit scilicet con-
tradictionem, ut loquuntur scholæ, in adjecto: formam
administrandi esse aliam, & aliam formam reipublicæ

Reipsa dico hæc idem sunt. Fatemur quidem jure interdum alium esse statum reipublicæ quam est de facto. Actum ipso tamen secundo non est status à forma regiminis diversus.

XXV.

Haftenus quasi *en tu* varias rerump. formas descripsimus: dicendum nunc est nonnihil, quomodo potissimæ reip. partes, in quibus consistit facultas omnis regendæ reipubl. ita possint aut debeant institui, ut formæ huic aut illi convenient. Quod cum primis in rebuspubl. ubi plures uno imperant accurate est advertendum. Sunt autem omnes reip. partes ejusmodi tres. PRIMA est ea quæ de Rep. consultat & dicitur Senatus. SECUNDA Magistratus. TERTIA Iudicia. Hisce enim bene affectis reimp. bene affectam esse, & ex differentia harum inter se, Resp. quoq; differre inter se necessum esse, recte ait *Aristoteles lib. 4. Cap. 14. Polit.* vel enim ab uno tanquam primo & summo immediate hæ partes tres dependent & sic meretur nomen Monarchiæ; vel à paucis vel omnibus & sic erit Polycratia; vel hæ species separantur quasi, ut uni competat magistratus, & sic respectu hujus sit Monarchia: paucis iudicia, & horum respectu sit Aristocrazia, vel Oligarchia: omnes vero deliberent de ijs, de quibus Senatus deliberare solet, adeoque hujus respectu sit Democratia vel Politia.

XXVI.

Harum autem partium potissima & Princeps est illa Reip. pars, quæ nominatur SENATUS, & consultat de rebus ad totius reip. finem ducentibus. Deliberat autem Senatus *Primo* DE PACE ET BELLO & quidem eo accuratius, quo certius est, circa hæc duo totius reipublicæ cardinem verti. Quomodo enim finem, quem resp. sibi proposuit, obtinebit, si omni tempore metuere necesse ha-

C

bet,

bet, ne in servitutem trahatur, vel ne quid hostis machi-
 netur, quo bona diripiat, ac nos, & nostram Remp. ever-
 tat. Unde apparet, quantum sit bonum securitas, & quam
 ingens malum metus. Hujus vero causa est bellum ex-
 ternum, illius aurea innumeris triumphis potior pax. Cum
 bellum itaque & pax ipsam reip. summam attingant, facile
 apparet de bello & pace consultationem inter præcipuas
 esse, nec committendam nisi ijs, penes quos est Reip. πύ-
 ρου. Hinc Plato lib. 1.º de Il. capital esse voluit, si quis si-
 ne publico scitu (id est penes quem est πύρου) bellum vel
 pacem fecerit. In deliberationem senatus veniunt *Secundo*
SOCIETATES seu **FÆDERA**. Diximus enim jam ma-
 ximum Republicæ bonum esse securitatem, ad hanc au-
 tem tuendam cum nos minus sufficientes esse animadver-
 timus, fædera, & societates quærimus & inimus. Hinc
 quibus cum fædera incenda & quomodo, diligenter cir-
 cumspiciendum ipsimet summæ potestati, utpote cum
 hæc curatio sit momenti maximi. Non enim eadem est
 ratio fæderum, & sæpenumero ipsa illa fædera Rempubli-
 cam potius pessumdant, quam ut illi profint. Quod cum-
 primis metuendum est in fæderibus, quæ incuntur cum po-
 tentioribus: ceu historiz omnis ævi & usus hodiernus
 quemvis probe docuerint. Consultationi Senatus *Tertio*
 subjacent **LEGES**, eaque plurimi generis: prout negotia
 civitatis sunt plurima. Quæ inter indubiè sunt potissimæ
 illæ, quæ circa virtutes & vicia versantur. Præter illas ve-
 ro complures aliz. Quarum, omnium cura merito sum-
 mæ potestati competit, utpote cum per illas & salus popu-
 li & tota reip. forma etsi non proxime semper, remoreta-
 men dependeat. Similiter *Quarto* etiam de morte, exi-
 lio bonisque publicandis civium consultatio ad summam
 pertinet potestatem: cum in hisce civis cujusque summa
 salus

salus consistat. Nec enim talis consultatio de re levi est, sed omnino una maximarum. Ad hoc *Quinto* interest cuiuslibet civitatis, ut magistratus rationem teneantur reddere, si res exigat. Non possunt autem rep. salva illæ reddi nisi summo senatui, aut summæ potestati. Hæc sunt illa, quæ *Arist. lib. 4. Cap. 14. Polit.* in consultationem senatus venire recenset, *Piccartus ad d. l. Aristotelis* addit *Primo* consultationem de Religione, quã sane ipse *Arist. lib. 7. Cap. 8. Polit.* cunctis præferendam dicit, cum nihil æque valeat ad moderandas stabiliendasque resp. & ad religandum hominum animos semper, ut ait *Tacitus 1. Anal.* ad superstitionem mobiles, quam religio, sicut hoc dictum *Cromeri ex lib. 2. histor. Polon.* de promptum multis probat & declarat *Arnizæus lib. 2. Cap. 4. doctrina Polit.* cæterum, merito hanc referas consultationem ad illam, quæ de legibus est. Religio enim sancitur per leges sacras. Addit *Secundo* *Piccartus* vectigalium & tributorum impositionem. Et verò ipse *Aristoteles lib. 7. Cap. 8. Polit.* pecuniarum quandam copiam ad usus & civiles & militares desiderari dicit: hæc vero sæpenumero petenda est ex tributis & vectigalibus. Cum tamen ea copia parari etiam aliunde possit, forte rectius dixeris simpliciter, curam parandæ pecuniæ publicæ ad consultationem senatus pertinere: cuius pars sit, consultatio de vectigalibus & tributis. Et sane quemadmodum patris familias in domo, ita summæ potestatis est, providere in civitate ne pecunia ad usum publicum desit. Addit porro *Piccartus tertio* & consultationem de importandis & exportandis nec immerito fortassis, utpote cum reipublicæ cum primis intersit hæc consultatio. Enim vero cum omnis terra non ferat omnia, multis autem indigeat Civitas, & aliunde sibi afferri desideret, non solum necessaria, sed sæpius etiam superflua, & ad luxum facien-

cientia, utique senatus est deliberare de exportandis & importandis, ne ea cives captandi majoris lucris spe exportent, quibus ipsa civitas eget, vel importent, quæ eorum felicitatem & finem evertunt, vel difficillius obtinere faciunt. Sic *Cæsar lib. 1. de bello Gall.* Belgas fortissimos, *lib. 2. de bello Gall.* Nervios & *lib. 6.* in universum omnes Germanos Transhenanos à magna virtute commendat, quod apud illos raro, apud hos nunquam mercatores comment, & nil vini, reliquarumque rerum, ad luxuriam pertinentium, inferri patiantur, cum his rebus relanguescere animos, eorumque remitti virtutem observassent. Atque hæc sunt potissima publicarum deliberationum argumenta.

XXVII.

SECUNDA REIP. Pars est Magistratus, quem hoc loco cum *Arist. lib. 4. Cap. 15. Polit.* definimus, quod sit jus habens de quibusdam & deliberandi, & judicandi & imperandi, maxime autem imperandi, cum hoc potissimum magistratus sit. In hac reip. parte considerandum, 1. quot sint numero magistratus. 2. quarum rerum habeant potestatem, 3. an sint hereditarij an vero eligantur, & quidem 1. ex quibus 2. à quibus, 3. quomodo eligantur, & si electione creentur, an eorum imperium sit perpetuum, ut non nisi morte finiatur, an vero ad certum tempus limitatum. Si hoc, videndum, an idem magistratus uni semel tantum, in tota vita, an bis vel sæpius conferatur. Ex horum enim variatione ipsam reip. variare, experientia testis est.

XXIIX.

TERTIAM REIP. Partem absolunt judicia, quæ sunt, *Aristoteli lib. 5. Cap. 6. Eth. Nicom. & lib. 1. Cap. 2. Polit.* Juris & Injurix adjudicationes. Cum enim plerique in suis rebus

rebus carentiam affectibus ductis, adeoque verum & fal-
 sum videre nequeant, *Ar. st. lib. 3. Cap. 6. Polit. lib. 4. Cap. 7.*
Ethic. Nicom. eligendus est aliquis, qui omni affectu ca-
 rens id, quod veritati consentaneum est, enunciet, qua-
 lis est iudex. Vnde maximo honore Philosophus *lib. 1. Cap.*
2. Polit. eum dignum iudicat, qui primus civitates, & cum
 his iudicia introduxit, cum olim homines armis, prout
 hodie adhuc inter diversas resp. sit, ob defectum iudicio-
 rum, quod sibi deesse arbitrantur, perierint. Circa
 hanc resp. partem, quoque considerandum I. Ex quibus
 iudices sumantur, II. De quibus iudicare debeant. Re-
 censet autem Aristot. *lib. 4. Cap. ultimo Polit.* octo iudicio-
 rum genera. Primum genus est repetundarum, quando
 rationes repossuntur ab ijs, qui corrupti pecunia officijs
 suis defuere. Secundum est peculatus, si quis publicorum
 bonorum quid furatus sit. Tertium est de statu resp. quan-
 do quis contra remp. adversi quid molitur, ut sunt crimen
 læsæ Majestatis, ambitus, proditio Patriæ. Quartum est
 iudicium mulctæ iniquæ magistratus à privatis, extortæ.
 Quintum Contractuum privatorum, & quidem magno-
 rum, ut nuptiarum, tutelæ, emptionum &c. Sextum de
 homicidijs, quæ sunt vel cum, vel sine prozese. Septi-
 mum de peregrinorum rebus. Sic apud Romanos erat præ-
 ter Prætozem Civilem, qui civibus, Prætor peregrinus
 qui peregrinis, non ex jure gentium, ut nonnulli pepe-
 ram affirmant, sed Romano peregrinis jus dicebat, alio qui-
 dem atq; a. o in multis tamen cum communi civium, iure
 eodem (unde ex. gr. prohibita erat illis testamenti factio,
 & aditio hereditatis, quod lege gentium utique non est ve-
 ritum) quale jus Germanis hodie dicitur *Gastrecht*. Octa-
 vum de parvis contractibus. Ex his quinque priora tan-
 quam magis publica & civilia iudicia varias Rerump. spe-

cies constituunt. III. Quomodo constituantur Iudices
an Electione an vero sorte?

XXIX.

Hiscenunc explicatis jam paucis addemus quomodo
1. respectu Senatus, Resp. variare possit. Potestas autem
eorum, de quibus Senatus deliberare solet, vel est penes
unum, & sic resp. respectu Senatus erit Monarchica: vel
est penes plures, & quidem aut virtuosos, & sic erit Ari-
stocratica: aut divites, & erit Oligarchica: vel est penes o-
mnes, ut omnes & quidem virtuosos, aut pauperes delibe-
rent, & sic gaudebit nomine status popularis respectu hu-
jus reip. partis, quæ est Senatus.

XXX.

Varietatem Magistratus ipsius Resp. variationem
quoque introducere perspicuum erit, si quæ hæcenus de
magistratu dixerimus, ad praxim applicemus. Si enim unus
imperat, erit Monarchica respectu Magistratus; & si o-
mnium rerum absolutam habeat potestatem & quidem
perpetuam, erit Regnum *an p. Aristocr.* vel Tyrannis; si li-
mitatam ratione loci, temporis, & ubi una reliquarum spe-
cierum Regni vel Tyrannidis orietur. Ita se quoque res
habet cum reliquis Reip. speciebus, quas ne nimium
prolixi simus, cum ex his constare arbitremur, recensere su-
persedemus. Ostendemus autem ratiōnem, quomodo respectu
potestatis magistratum creandi respub. variare possit. Di-
ximus autem h. xxv i i. in creatione magistratum con-
sideranda esse 1. qui eligant 2. ex quibus. 3. quomodo:
Vnde si omnes eligantur ex omnibus, liberis, & pauperi-
bus, ita ut omnes præsent singulis, singuli vero vicissim o-
mnibus, sapit hoc Democraticum quid; ut patet ex notis
Democratiz ab Aristotele cum alibi passim, *sum lib. 6. Cap.*
2. Polit. recensitis. Si vero quidam virtuosos eligant ex o-
mni-

in omnibus, virtuosus tamen, est respectu Magistratus, Aristocratia. Ex his exemplis, quomodo reliquæ species respectu Magistratus se habeant, investigandum erit.

XXXI.

Ratione Iudiciorum Resp. variat. Si enim paucis, & quidem virtuosis, iustis committantur judicia est horum intuitu resp. Aristocratica; si omnibus, & quidem de omnibus judicare licet est popularis, vel porro omnes judicant de quibusdam, ut pace & bello, de alijs alij, aut unus, erit mixta.

XXXII.

His ita positis respectu harum Reip. partium Remp. varie institui posse, ut ex tribus his mixta oriatur resp. evidenter apparet. Potest enim quoad Magistratum esse Monarchica, quoad judicia Aristocratica, quoad Senatū vero popularis: Pro quasi vivo exemplo patria mea dulcissima Inclutū Regnum Sueciæ est. Ibi enim Serenissima Regina, Domina mea Clementissima magistratum gerens, Regnum; Quatuor illa suprema judicia Stockholmiæ, Iönecopiæ, Aboæ, & Dorpati, ad quæ ab inferioribus judicijs in provincijs & urbibus extrema est provocatio secundum Clar. Dn. Loccenium *lib. 2. Cap. 6. Antiquis. Sueo-Gorb.* Aristocratiam; Comitia vero Senatū, adeoque statum popularem, teste eodem Clar. Dn. Loccenio *lib. 2. Cap. 11. Antiquis. Sueo-Gorb.* repræsentant.

XXXIII.

His addendæ essent virtutes Imperantium & parentum, nisi varias esse Reip. formas & fines ostenderimus, adeoque illas pro fine cujuslibet Reip. esse diversas apparet. Adeo, ut Aristoteles evidenter probet *lib. 3. Cap. 3. Pol.* posse aliquem esse civem bonum, licet non sit vir bonus: Civem autem bonum vocat eum, qui omnes actiones, suas

suas dirigit ad civitatis salutem, & finem. De quo cum multa hactenus dixerimus, & in altera nostrae disputationis parte plura dicenda occurrant, operæ pretium haud erit, quænam virtutes cujuslibet formæ civibus conveniant; cum ex fine cognosci possint, operose hic & quidem ad nauseam commemorare.

XXXIV.

IAM accingimus nos ad alteram reip. partem, quam materiale & strictè Civitatem vocavimus. Definitionem autem hujus ex *lib. 1. Cap. 1. 2. lib. 2. Cap. 1. lib. 3. Cap. 1. lib. 7. Cap. 8. Polit.* Aristotelis extruimus talem: quod materiale Civitatis, & quidem ejus, quæ proprie, non vero per accidens, civilis est societas, nil aliud sit, quam multitudo hominum, qui boni civilis consequendi, vel mali evitandi gratia in unum quasi corpus coeunt, & totum quoddam constituunt. Hoc materiale differt à formali, de quo hactenus nobis sermo fuit. Diximus enim civitatem materialiter acceptam esse boni civilis consequendi, vel mali evitandi gratia. Hoc bonum autem consequimur, vel malum evitamus per formale, quod est ipsa Resp.

XXXV.

Porro definitivimus Civitatem per multitudinem hominum. Hinc inquirendum, quinam sint illi qui multitudinem talem constituent. Quod ut eo expeditius fiat, considerabimus cum *Arist. lib. 1. Polit.* tres societates simplices, ut Conjugalem, Paternam, & herilem; cum earum conjunctione oriuntur domus & vicinitates; quæ ubi frequentes, quantum earum opus est, ad victum sibi, pro eo qui nunc passim est inter homines rerum statu, sufficientem in unum coeunt, efficiunt Civitatem. Prout post Aristotelem *lib. 1. Cap. 1. Polit.* elegantissimis verbis Cicero *lib. 1. Offic.* describit. Cujus verba cum haud parum ad nostram

nostram sententiam faciant, hic adduxisse minime pige-
bit. Nam ait, cum sit hoc natura commune animantium, ut ha-
beant libidinem procreandi, prima societas in ipso est conjugio,
proxima in liberis, deinde una domus, cui sunt omnia communia.
Id autem est principium urbis, & quasi seminarium reip. sequun-
tur fratrum conjunctiones, post consobrinorum, sobrinorumq.; qui
cum unâ domo jam capi non possunt, in alias domos quasi in colonias
exeunt. Sequuntur connubia & affinitates, ex quibus etiam
plures propinqui. Quæ procreatio & soboles origo est rerump.
Hæc Cicero.

XXXVI.

Est autem Societas Conjugalis maris & feminae ad
procreationem sobolis & educationem, conjunctio. Li-
cet autem homines plerumque ipsa natura ad hanc socie-
tatem ducantur, restibus Cicer. *lib. 1. Offic.* & Aristotese
lib. 1. Cap. 1. Politic. adeoque jure optimo cum Ro-
manis nota Censoria, nullo eximæ virtutis studio, aut
corporis labe, ab hac societate abhorrentibus esset inu-
renda Val. Max. *lib. 2. Cap. 9.* tamen cum hæc societas non
tantum pertineat ad explendum munus naturæ, sed & uti-
litate[m] civilem publicam, merito hujus societatis cura
Legislatoribus habita & habenda est. Quanquam vero
consideratio societatis conjugalis quatenus illa ad civita-
tem pertinet, ad formalem partem Civitatis faciat, prout
ab Aristotese optimè est observatum; qui hæc demum se-
ptimo & octavo Politicorum exsequitur, cum illud quod
proprie materiale est libro primo pertractet: obiter tamè
etiam hic de illis institutis civilibus aliquid inserere, nobis
fortasse licebit: Igitur Aristo *lib. 7. Cap. 10. Polit.* decentem
statem, rari in mare quam famina requirit; principio pe-
tito à communi omnium societatum vinculo, quod est
amicitia *lib. 8. Ethic. Nicom.* quæ dissolvitur, si paritate

mas & femina hanc societatem conjugalem ineant, cum vir generet ad annum 70, femina 50. Quoad amicitiam ergo inter conjuges fovendam mas & femina 20 annis circum distare debent, quo simul generare desinant. Alias cum vir generare, mulier vero non possit, vel contra, animi conjugum alienantur & seditiones moventur, pestes societatum. Præterea si adolescentuli ineant hanc societatem, primum finem societatis non obtinebunt, multo minus secundum. Præoccupata enim venere adolescentulorum corpora enervantur, & ad omnia inutilia redduntur: Puellarum plurimæ in partu moriuntur. Sicut Trecentijs accidisse Arist. *d. l.* commemorat. Et licet quid procreetur, tamen ut in alijs animantibus factus novellorum imperfecti, & faminei, exiguaque forma sunt, ita & in hominibus. Vnde Tacitus *l. de moribus Germanorum* proceritatis Germanorum causam hanc etiam esse scribit, quod sera sit apud eos juvenum Venus. Intemperantiam quoque summam ejusmodi conjunctiones arguunt. Si vero primum finem talia conjugia assequi nequeant, qui est procreatio sobolis, quomodo obtinebunt secundum, qui est educatio? Non enim maris & feminae conjunctio, qualis hominum est propria, in id instituta est, ut vita propagetur, sed ut bene etiam degatur. Arist. *lib. 1. Cap. 3. Oecono.* Quomodo autem liberi parentum diutius obsequentes erunt, cum ut Aristoteles *lib. 1. Cap. 2. Poli.* recte dicit, id quod genuit imperat ex amicitia & ex ætate grandiore, liberi contra videant se non longe à parentum suorum ætate distare, sed esse ferme ijs æquales. Sp̄eris itaque adolescentulorum conjunctionibus, minime tamen laudandæ venient Senum: Cum quod procreant: imbecillum quoque & ineptum, & quantumvis sit perfectissimum quod procreatur, ante tamen ad plures, quam
id edu-

Id educare possint, abire coguntur, & sic civitatem im-
 plent orphanis. Ex his apparet, quid sentiendum sit de
 senum & juvenum conjunctionibus, ut recte Solon robu-
 stum juvenem in sinu divitis vetulæ pinguescentem extra-
 xerit & in thorum puellæ introduxerit, quo civitatis robur
 augetet secundum Plutarch. *in Solone* Præter ætatem con-
 sideranda quoque veniunt maris & feminae officia & mo-
 res. Marem itaque decet, cum secundum Aristotelem
lib. 1. Cap. 8. Polit. ad imperandum sit aptior, nihil inter-
 mittere eorum, quæ ad bene instituendam uxorem perti-
 nent, ut quam optima sit disciplina domestica, & ex præ-
 stantissima conjuge liberi procreentur, quod Aristoteles
lib. 1. Cap. ult. Oecon. exemplo ab agricultura deducto illu-
 strat. Conjugio enim solo fit, ut homines conditionis
 mortalis successione perpetua immortalitatem perpetu-
 am consequantur, & huc vota omnium parentum ten-
 dunt. Probam autem Matrem familias omnium, quæ in
 domo inferuntur, dominam esse, eorumque curam su-
 scipere certis quibusdam legibus convenit: & cogitare
 quoque, neque corporis nitorem & vestitus pulchritudi-
 nem, neque formam, neque multiplex aurum tantopere
 commendare eam, quantopere modestia in rebus omni-
 bus, & studium vitæ honestæ ac pudicæ. Immo nihil huic
 societati est convenientius, quam concordia inter uxo-
 rem & virum, ut & consentiens voluntas in domestica
 consuetudine, teste Aristotele *lib. 1. Cap. ult. Oecon.* quod
 fiet, si suus cuique honor habeatur, & uxor æquo animo
 mariti mores, modo non insit turpitudine aut indignitas,
 ferat. Hoc modo uterque officio suo fungetur, & vir quæ-
 ret, mulier conservabit. Aristoteles *lib. 3. Cap. 3. Polit.*

XXXVII.

Ex hac Conjugali profluit alia quædam societas, quæ

à patre, tanquam præstantiori hujus Societatis parte dicitur Paterna; Vxori enim paterf. civiliter, liberis regaliter imperat. Aristoteles *lib. 1. Cap. ult. Polit.* Nam cum finis societatis conjugalit sit procreatio & educatio sobolis; Instituta debito modo societate conjugalit liberi nascuntur, quasi pabulum senectutis, & parentum amborum præsidium atque tutela. Hi à parentibus recte educati & bonis moribus pietateque iustituti probi evadunt. *Vt enim, ait Aristoteles lib. 1. Cap. 2. Polit. ex animantibus homo quum perfectus est optimus: ita lege & judicio remotus omnium deterrimus est. Nam injustitia armis instructa maxime est: malefica; homo autem cum armis nascitur, prudentia & virtute; quibus in contrariam partem uti maxime licet. Quare impurissimus, & immanissimus est absq. Virtute, & in Venere, cibog, nequissimus.* Probi autem fiunt secundum Aristotelem *lib. 7. Cap. 13. Pol.* tribus modis 1. Natura, 2. moribus. 3. ratione. Quo ergo ratio & mores bene sint affecti corpus à teneris curandum est, adeo ut etiam mulierum uterum gerentium curam Aristoteles *lib. 7. Cap. 16. Polit.* haberi velit, quo neque desidia torpeant, nec cibo utantur tenuiore; mentem autem contra quam corpus tranquillam, securamque gerant. Quemadmodum enim, quæ ex terra gignuntur, sic fetus ex prægnante matre bona malaque contrahert, editis autem infantibus lactis copiosum cibum esse convenientissimum, vinum autem, quod epilepsiam causetur, noxium Aristoteles *lib. 7. Cap. 17. Polit.* asserit. Puerorum porro fletus non omnino esse prohibendos, idque propterea quod ijs corpus quadam tenus exerceatur; assuefacienda quoque esse ab ineunte ætate corpora rigoribus, & exercitationibus modicis; maxime autem abstinendos pueros à servorum consuetudine, quum teneræ ætatis animi cerei sint & in vitium faciles flecti; ludis quoque

que eosdem exercendos, non illiberalibus tamen, nec laboriosis, nec dissolutis, sed ijs, quæ maximam partem imitationes sunt earum rerum, quæ serio postea erunt obeunda. Hæc ita primo septennio vult Aristoteles agenda. Quomodo reliquum ætatis instituendum sit docuit idem indubie; sed omnis illa, ut & potior pars operis Politici de optima republica plane interiit. Observandum enim & Aristotele illic loci non simpliciter agere de re domestica qualis illa habere sese debeat pro vario statu republicæ, sed demum qualis esse debeat in republ. optima. Et vero accurate à quovis prudente magistratu definiendum legibus est etiam hoc omne: Ut enim recte Aristoteles quoque *lib. 1. Cap. ult. Polit. differit, omnis domus pars est Civitatis, hi autem, (scilicet liberi & uxores) domus, partis autem virtutem ad totius virtutem spectare oportet; necessario ergo in civitatem intuentes instituere debent & liberos & uxores, si quid intulerit ad hoc, ut civitas sit bona, liberos quoque esse bonos & uxores bonas. Interesse autem necesse est. Nam femina quidem pars dimidia sunt liberorum capitum: Ex liberis autem participes civitatis oriuntur.* Vnde educatio liberorum pro varijs rerum differentijs varie fieri solet, & debet; sic populares mores popularem, optimi optimam rempublicam constituant ut ait idem Aristoteles *lib. 8. Cap. 1. Polit.*

XXXIIX.

Cum vero fieri non possit hominem eundem diversis locis uno eodemque tempore negotia sua peragere, & multa partim familias peragenda incumbant, cum multis secundum Aristotelem *lib. 7. cap. 8.* indigeat, sint etiam nonnulla negotia, quæ sordida & patremfamil. tanquam illiberalia non deceant, restante id eodem Philosopho *lib. 8. cap. 2. Polit. & lib. 1. cap. 4. Polit.* (ubi duorum generum munera facit, alia honestiora, alia vero magis necessaria,

adeoque herum hero servumque servo priorem dicit) hinc *lib. 1. cap. 5. Oecon.* accuratissimus nos^{ter} Philosophus duo genera servorum constituit, Procuratores & operarios. Illi propius ad patrisfam. personam accedunt, & liberaliora tractant. Quare idem Aristoteles *lib. 1. cap. 4. Polit.* quibus inquit, *non vacat sibi ipsis hanc molestiam asserre, Curator hunc honorem accipit*, illi vero (scilicet Patresfam.) *vel cape^{ssunt} temp. vel philosophantur*; Operarijs vero magis servilia & sordida expedienda incumbunt. Vnde non eodem modo tractandi sunt operarij & procuratores; Illis enim pro mercede cibum suppeditare sufficit, opere vero & animadversione minime neglectis. Si enim cibus superpetat sine opere & animadversione petulantia oritur: inter opera vero & animadversionem cibum non habere, injustum & violentum est, frangitque vires. His vero tanquam libero homine magis digna tractantibus non nihil honoris tribuendum est, & pro meritis eorum cibus, vestes, ocium, animadversiones remittendæ & addendæ. Hæc omnia Aristoteles de servis h. e. de mancipijs differit. Quæ paucis mutatis locum etiam habent de ministerijs liberarum personarum. Reperiuntur vero homines adeo hebetis ingenij, ut sibi de necessarijs ad vitam prospicere, adeoque salvi esse nequeant, nisi serviant. Hos si servili sint conditione manumittere nil aliud est, quam civitatem mendicis implere. Id quod eventus monstravit olim tempore Constantini M. cum Pontifices Ecclesiarum alijsque pij Christiani manumittendis servis certarent, (sicut de Paulino Nolæ Episcopo historia Africana memorant, quod corporis sui pretium liberandis servis impenderit) tanta oportuit mendicorum, quique ex propria prudentia se nutrire nesciebant, multitudo, ut rogatione Pontificum, Xenodochia, Nosocomia, & id genus alia

alia hœspitalia coacti fuerint Imperatores edificare, quo mendicis regiones levantent, ut scribit Arnisaus *lib. 1. cap. 4. doctrin. Polit.* Præter hos autem natura servos (de quibus ut & sequentibus Aristoteles *lib. 1. cap. 3. 4. & ult. Polit.* multa disputat) dantur alij adhuc, qui licet sint satis prudentes, ob necessitatem tamen, vel bello capti, vel egestate pressi, qui cum sæpius præter sua merita homines consistantur, servire coguntur.

XXXIX.

Ex Tribus his societatibus oritur domus. Cum verò dictum sit, societatem conjugalem esse procreationis causa, & liberi iterum gignant liberos, fit tamen ut una domo contineri nequeant; eoque quasi colonias ducentes domo parentum excedunt, & proprias domus constituunt, unde oriuntur vicinitates, ex

Natorum natis, & qui nascuntur ab illis.

Plerimæ autem vicinitates societatem omnium perfectissimam, secundum Aristotelem *lib. 1. cap. 2. Politic.* hoc est civitatem omnium constituunt.

XL.

Civitatem autem omnem esse boni alicujus causa di-
amnis, secundum Aristotelem verò eum a se *lib. 7. cap. 1. Polit.* tria bonorum genera sunt, 1. animi, 2. corporis, 3. fortunæ. Hinc manifestum est, inquitenti in rem-
publ. horum bonorum cognitionem minime esse negli-
gendam. Bona autem animi quod attinet, sunt caralia, quæ pro ingenijs populorum & rerump. formis remitti & extendi possunt. Si enim servilia ingenia, & natura servos perfectissima virtute & bonis animi quæ ab Aristotele in *Ethicis* describuntur, imbuere velis, & optimam remp. introducere, operam & oibum perdes. Unde licet in ci-
vibus multis non reperias virtutes intellectuales & mora-
les,

les, quantumcunque tamen virtutis civibus inesse debe-
re ad finem reip. obtinendum Aristoteles *lib. 7. cap. 1. Polit.*
declarat. Quomodo enim civitas beata esse poterit, si tan-
ta timiditas animis civium insit, ut muscas prætervolan-
tes metuant, nullaque re temperent etiam nequissima; si
vel cupiant edere vel bibere, & qui ob quadrantem carissi-
mos amicos interimant, itemque & mente sint affecti at-
que stulti? Quapropter Aristoteles *lib. 3. cap. 3. Polit.* ad mi-
nimum opinionem bonam parendi virtutem civium esse
vult, cum Imperantis sit ipsa prudentia; cujus est præscri-
bere quæ faciunt ad finem civitatis feliciter obtinendum.

XLI.

Bona corporis quoque haud negligenda esse hortatur
Aristoteles *lib. 10. cap. 8. Ethic. Nicom.* & docet *lib. 7. cap. 20.*
lib. 8. cap. 3. Polit. præter literas & artem pictoriam, quibus
pueros erudiri vult, etiam Palæstram & Musicam requiri,
quod illa corpus exerceat, & sanum conservet, hæc ani-
mum & corpus laboribus enervata recreet & refocillet
Hinc cum Augustus, teste Suetonio *in Augusto*, omnes pe-
regrinos urbe eijceret, solos medicos sanitatis & præce-
ptores virtutis præcipuos reservavit, cum abque his
nulla resp. salva esse possit. Quod agnoscens Argivis
(teste Herodot. *lib. 9.*) Melampo Medico insigni, ut mu-
licres ab insania liberaret, regnum tradiderunt, ridiculo
men: cum exquisitissima, etiam modendi peritis, pruden-
tiam gerenda reipubl. non arguat, aut etiam semper ha-
beat comitem: & tamen prudentia illa unice sit ad rem-
publ. administrandam opus. Sed de his infra, ubi de
commodo situ Urbis sumus dicturi, plura adferenda e-
runt.

XLII.

Cum vero omnis Civitas sit multitudo non quævis,
sed

sed cui copia suppetit ad vitam degendam, adeoque nulla
 civitas possit subsistere sine rebus ad vitam necessarijs, hinc
 inquirendum, quibusnam rebus indigentiam suam cives
 expleant. Quod fiet, si cum Aristotele *lib. 1. Cap. 5. Polit.*
 modos acquirendi naturales & artificiales consideraveri-
 mus, his enim cognitis, facile poterimus perspicere, qui-
 busnam modis acquirendi civitas magis sustentetur. Na-
 turales autem acquirendi vitæ instrumenta, medi sunt, A-
 gricoltura, Pecuaria, Captura, Piscatura, Venatio, &c.
 Dicuntur autem hi modi propterea naturales, quod quem-
 admodum natura omnibus animalibus suam cibum sup-
 pediat, ita etiam hominibus non fuit parca, sed o-
 mnia animalis hominum gratia esse voluit, quo haberet
 homo, quibus se sustentaret. Hic modus autem acqui-
 rendi cum sit naturalis, & natura hominum paucis sit con-
 tenta finitus est. Nemo enim plures feras capit, quam cum
 familia sua absumere potest. Ceterum eum, cuiuslibet
 instrumenti duplex sit usus, 1. proprius, seu ille, ad quem
 à natura productus, 2. communis. Verbi, gr. Calcei usus
 proprius est togare, pedes & ambulare, alter vero seu com-
 munis est permutare, teste Aristotele *lib. 1. Cap. 6. Polit.* Cum
 enim homines multis indigeant, (est enim Res familiaris
 secundum Aristotelem *lib. 1. Cap. 5. Polit.* organorum do-
 mesticorum & civilium multitudo) & unus non omnibus
 acquirendis sufficiat, solent homines inter se permutare
 superflua cum superfluis, v. gr. arator, cuius est agrum in-
 cultum fertilis, & dios non esse, & dios non esse, & sudare piscari, aut
 venari fortassis non modo non poterit; hinc frumentum
 cum piscibus, aut à feris permutare gaudet. Hæc permuta-
 tio (quæ sit, quando res ab aliis datur pro re æstimata) ad-
 ducit secundum naturam est, quia agricola id, quod superfluum
 est, cum piscibus, quibus piscator, abundat, & frumentum

indiget, uterque quantum ad vitam satis est, permittat, & cum prætere nihil lucti in hac permutatione queratur, sed tantum simplicitet ad expletionem ejus faciat, quod natura satis, maxime hic quoque naturalis acquirendi modus est; à quo recedit alter ille, qui artificialis est, & à priori illo provenit, quem recte Grotius vocat Derivativum, quod à priori illo derivetur. Cum enim sæpius dictum sit, hominem multis eger ad indigentiam suam explendam, & non omnia unâ tellus ferat, hinc coguntur homines curare, ut aliunde sibi necessaria appotentur; vel licet in regione sua habeant, quibus satis est ad vitam; alter autem non indigeat re, quam permutare volunt, cessat permutatio. Unde huic incommodo remedium per hauriunt allatum est, cujus utilitatem Aristoteles *lib. 5. Cap. 5. Eth. Nic.* eleganter describit. Atque ad permutationem futuram, ait, si maxime in præsentia tali re non egeamus, commoda est hæc ratio, ut nimirum ejus parandæ facultas & copia nobis constet. Cum re illa videlicet egebimus, ad id veluti Sponsor nummus intercedit. Oportet enim nummum afferenti unicuique eam rem, qua egeat, accipere licere, & *lib. 1. Cap. 6. Polit.* idem Philosophus ait, Nam subsidio longinquire factis importandis quibus egerent, & exportandis, quibus abundarent, necessario nummi repertus est usus. Nam res singula ad naturam necessaria non facile huc illuc comportari possunt. Quare ad permutationes talis quid inter se pacti sunt dare & accipere, quod ipsum ex rerum vita utilem numero usum ad vitam habeat facilem & commodam. Libro 9. cap. 5. Eth. Aristoteles quoque disserit præter allatam in hunc modum, Quapropter quarum rerum sit permutatio, eas nec oportet esse ejusmodi, ut inter se quodammodo comparari possint. Atque ad hanc rem nummus quæsitus & comparatus est, qui omnium rerum quodammodo sit medius seu mensura; vide plura c. 1. Ex his dictis

dictis Philosophi nostri, cum nummus debeat esse fidejussor, debeat quoque inservire rebus à remotioribus locis importandis, & mensura esse rerum, evidentissime apparet, nummum debere constare ex materia rara. Si enim esset materia passim obvia (ut lapides in tectis & plateis), minime accipientem securum redderet, adeoque haud fungeretur idoneo fidejussore. Præterea si non esset materia rara sed vilis, multitudo nummorum in permutationibus requireretur, & sic non occurreret difficultati transportationis rerum ex peregrinis oris. Et cum nummus porro debeat metiri res omnes, (v. gr. quotnam calcei domui vel alimento sint æquales,) facile apparet, nummum debere esse ex materia sine interitu substantiæ divisioni in partes obnoxia. Sic, verbi gr. si quis velit nunc emere duo vel tria poma, prout in foro nostro venalia exponuntur, & dare gemmam, nã ille in hac paucitate gemmarum, & abundantia pomorum multum decipietur; tantum vero æris, quod æquet poma illa, facilius permutationem admittit. Hinc ait Aristoteles *lib. 1. cap. 6. Polit.* ferrum & argentum, & si quod aliud ejus generis materiam nummi esse, primo quidem simpliciter magnitudinæ & pondere definitum, tandem vero & nota impressa à permutantibus, ut eos liberaret à dependendo. Nota enim imposta fuit ponderis index. Hic acquirendi modus, quo res cum nummo permutatur, quatenus est ad expletionem ejus, quod natura satis, nec lucrum spectat, à naturæ simplicitate non multum recedit, nec est vituperabilis. Verum postquam

divitis auri

Imperiosa fames, & habendi seva libido

oculos & animos hominum invasit, in infinitum nummos acquirendi modos homines invenere, ut etiam nul-

lum terminum divitarum, (si divitiæ sunt vocandæ, quæ
nec famem nec sitim sedare valent) ponant, adeo ut vere
dici possit,

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

His ita consideratis facile civitatem imolenti pronuntiata
erit: quænam modi instrumenta vitæ acquirendi in civi-
tate aliqua sint frequentiores, & unde potissimum civitas
vivat.

XIII.

Porro qui civitatem cognoscere vult, situm loci bene
contemplari debet. Diximus enim supra; remp. sal-
vâ esse non posse, nisi habeatur ratio sanitatis & armô-
rûm. Hinc situs loci spectare debet Valentudinem, quam
maxime necessariam esse civitati supra jam diximus, &
quod fieri putat Aristoteles *lib. 7. Cap. 11. Polit.* si urbes &
januæ privatarum ædium Orientem vel Aquilonem spe-
ctent, & in eminentioribus locis ædificentur, quò ventis
ab oriente, vel septentrione flantibus tanquam cæcis præ-
lubrioribus sint expositæ. Valetudini etiam haud pa-
rum prodest salubrium aquarum copia & usus: quia his
vita carere nequit, unde Aristoteles *c. l.* aquas divisas esse
vult, ut quæ potui sunt præseparatæ sint ab his, quæ alijs
usibus accommodantur. Inquirendum ergo in aquarum
ductus, fontes, & puteos civitatis, & considerandum,
quomodo valetudini inserviant, & an præterea civitati ab
hostibus obsessa sufficiant. Situs porro loci valet quo-
que multum ad id ut quis vel securior sit vel minus securus.
Interest enim civitatis, reipubl. hac quoque parte bene esse.
In primis videndum itaque, an situs urbis sit ad bellicas a-
ctiones accommodatus, ut oppidanis sit exitus facilis,
hostibus impeditus, & formidulosus. Quod fiet, si in
plani-

placitis urbs extruatur, & in fossibus seu locis paululum
remotionibus ab urbe paludes & montes inveniuntur, quæ
sunt castelles & arcibus munitæ, hostis ipso aspectu ter-
retur, cum non tantum homines, sed & paludes, montes,
castella, & arces sibi obstatæ animadvertot.

XLIV.

Sicut præterea loci ad civiles quoque actiones ap-
pti debent esse Aristoteles in 6. moneo. Quod cum Pie-
cattus ad *prop. na. lib. 7. Palæ.* de situ ædificiorum interpre-
tetur, necessario inspicienda se offerunt templa, scholæ,
horologia, forum cum sermonevocalium, tum iustitia, U-
bi Curia & Tribunal sociæ, ammannonaria in vides basili-
cæ, in quibus nuptiæ celebrantur, vel legati seu hospites
excipiuntur, diversoria, mosocomia, xenodochia, gra-
naria, theatra, balnea, cetera pro cujuslibet civitatis usu
varia. Præter publica autem hæc minime negligenda
sanctissima ædificia, quæ singulorum patrum fam. uibus
inserviunt.

XLV.

Iam potro consideranda veniant civium, tam quan-
titas quam qualitas. Quæ enim cives numero in beatis-
sima æquitate pub. esse debeant Aristot. *lib. 7. cap. 4. Pol.*
docet, nempe ut eis sufficiant necessaria ad vitam, & ipsi
omnibus muneribus vitæ beatæ impetrandæ sufficiant.
Si sane plures sunt homines, quam ea quæ requiruntur
ad vitam, inops civitas redditur, & diu felix esse nequit.
Præterea cum resp. sit ordo, tanta multitudo requiritur,
ut ordinis particeps esse possit, si enim multitudo est hi-
mia, ordo ille servari nequit, vel ad minimum imperium
difficilius reddunt, & parentes remissiores. Vnde lauda-
bilis est illa moderatio animi, quæ in Scipione Africano

conspicua fuit, de quo refert *Valer. Max. lib. 4. cap. 1.* cum
 Iustrum conderet, inque solito fieri sacrificio scilicet ex pu-
 blicis tabulis solenne ei precatiomis carmen præter, quo
 Dij immortales, ut populi Romani res meliores amplio-
 resque facerent, rogabantur, *facit*, inquit Scipio, *bonæ ac*
magna sunt, itaque precor, ut eas perpetuo incolumes seruent;
 ac protinus in publicis tabulis ad hunc modum carmen
 emendari iussit. Qualitatem civium quod attinet, bene
 cognoscenda sunt ingenia civium. Sic Aristoteles *lib. 7.*
cap. 7. Polit. Europæos vocat fortes & animosos, Asiati-
 cos timidos sed prudentiores; Græcos vero suos vel amo-
 re patriæ vel veritate ductus, medios. Requirit enim A-
 ristoteles *d. l.* maxime in civibus ut sint natura animosi, &
 dociles ad virtutem, cum eiusmodi civibus optima ali-
 qua resp. accommodari possit. Sane prout sunt ingenia
 civium, ita se quoque habere resp. inter omnes conve-
 nit; adeo ut postquam multam disputasset de præstantia
 rerump. tandem *lib. 3. cap. 12. Polit.* concludat, eam resp.
 formam esse justam, & optimam, quæ ingenijs populi est
 apta & conveniens. Sic v. gr. multitudo quæ ferre po-
 test naturam familiam virtute præstantem, ad principatum
 civilem Regio Imperio teste Aristotele *d. l.* apta est. De re-
 liquis idem iudicium esto.

XLVI.

Hæc hætenus dicta, qui consideraverit, & accura-
 te in resp. inquisiverit, facile ei erit iudicare; Quid in ea
 obtineat: Qualis sit resp. forma; num sit ingenijs populi
 accommodata, adeoque vel bono vel malo civitatis in-
 troducta: Quomodo in statum præsentem devenerit,
 an scilicet clandestinis dolis, an vero aperte. Bene enim
 Aristo-

*Aristoteles lib. 2. cap. 5. Polit. Neque unumquodque, ait, in omni-
 bus mutatur; sed primo contenti sunt, pauci in rebus aliis super-
 abes; Quo fit, ut leges quidem priores mutentur, vincant vo-
 mon, qui temp. mutant. Sic idem Philosophus lib. 6. cap. 13.
 Stratagemata nonnulla recenset, quibus divites adversus
 pauperes, pauperes adversus divites utantur. Aperte au-
 tem resp. mutatur vi externa vel interna, id est bello, vel
 seditionibus. De quibus, th. seq. nobis adhuc dicenda
 nonnulla restant, ut tamen simul brevitate habeamus ra-
 tionem, ne vel nobis ipsis vel alijs prolisitate finis mole-
 sti: porro manifestum erit: quomodo societates sim-
 plices se habeant, an liberi presentii statui convenienter
 utantur, quo cives facti pacendo & imperando ad finem
 civitatis obtinentiam collimare sciant: Quomodo deni-
 que modi acquirendi se habeant, ac unde potissimum ci-
 ves vivant & sustententur, clara ex haecenus dictis futura,
 si non omnimode, tamen maximam partem, opinamur.*

XLVII.

DE Seditionibus resp. imminentibus iudicaturum cum
Aristotele lib. 5. Polit. considerandæ veniunt causæ, quæ
 homines ad seditiones movendas incitare solent. Prima
 est, **QVÆSTVS** scilicet pecuniarum. Cum enim pecunia sit vita ho-
 minis, & privatio omnium bonorum morte gravior, a-
 deoque recte Cato dixisse feratur, majorem homines ha-
 bere curam marস্যij quam vite; Magistratum autem
 quorundam tanta sit avaritia, ut nullum terminum faci-
 ant privatorum opibus intinandi, & suas augendi, (quam
 varios enim ad se rapiendi subditorum pecuniam modos
 avaritia imperantium excogitet, videre ex parte est libro
 illo qui secundus hodie censetur *Oeconomicorum* Ari-
 stotelis.

stocelis, perperam tamen. Valiter fieri non potest, quoniam
 ne seditionis aduersus Imperantes moueantur, relectorum
 praefectos, qui aliquando ipsa Imperante acriter mordent,
 cum sub praesentia sui sui imminutum augere diuitias al-
 laborant. Hinc Catilina in Orat. sua apud Sallust. ait; *Re-
 tinent, qui mortuam, cui vitile ingenium est, uolere expe-
 illis diuitias superare, quas profundens in exsternando pauper, &
 moribus conquandis nobis rena furibidarum ariam ad uacessario
 deesse; lebiti; Postremo diuini modis peccandi inuolunt, uo-
 dant; tumet sania obediend altoris suas uindere nequeant, et
 nobis est domi inopia, sumio uia licentis; mala res, spe conuulso asse-
 rior, demique quid reliqua habeamus, poterat miseram animam ad
 II. Causa est HONOR. Hinc exquit seditiones, si non in-
 ritum dignis non deo fertur ad seditionem indignis de negatur.
 Hinc Clebore per hiti domi Catilinae do biel. Catil. prima magis
 ambicio, quod ueritatis animos hominum exerebat; quod amep
 diuini propiu ueritatem orat, uatuglariam honorum; imperium
 bonus, ignauus aequae sibi exoptant. Sed ille uera uia nititur,
 huic quia bona artes desunt, dolis atque fallaciis contendit; Idem
 Sallust. de bello Jugurth. etiam homines noui, iniqui, qui an-
 teaper uirtutem soliti erant nobilitatem ante uenire, furram, &
 per latrocinia potius, quam bonis artibus ad imperium & honores at-
 zuntur. III. Causa est CONTUMELIA; quando non so-
 lum Imperantes subditorum uena rapiunt, sed praeterea
 etiam contumelijs eos percutunt. Quod varijs modis fieri po-
 test, & quidem quando uel ipsi uel uel eorum uxores &
 liberi contumelijs afficiuntur. Nam & propter uxorum
 contumelias ait Aristoteles, lib. 5. cap. 11. Polit. multa ty-
 rannides interfecerunt. IV. Causa est METUS, quando
 subditi inevitabile sibi malum imminere uident, ut satius
 sit praevenire quam prauehri. Unde Cicero lib. 1. Off. se-
 pe in-*

pe injuria à metu proficiuntur, cum is, qui alteri nocere cogitat, timet, ne nisi id fecerit, ipse aliquo incommodo afficiatur. V. causa est, NIMIA alicujus EXCELLEN-
TIA. De hac vero ait Aristoteles *lib. 5. cap. 8. Polit.* *Est in Democratia, Monarchia & omni rep. commune, ne-
 minem augere præter modum, sed dare operam potius, ut par-
 vi & diuturni honores mandentur, quam statim magni;
 nam corrumpuntur. neque cujusvis est hominis secundam
 ferre fortunam.* His gemina tradit idem *Phil. lib. 5. cap.
 21. Politic.* ubi de conservatione monarchiarum agit,
*In omni, inquit, antus imperio communis est hæc cautio, ne
 quisquam unus magnus reddatur, sed si, plures: sic enim se-
 rvasno observantur.; quod si magnus aliquis faciendus fue-
 rit, ne tamen is, qui audaci sit ingenio; Nam tale ingenium
 omnibus in rebus turbulentiſſimum est.* VI. Causa est
CONTEMPTVS, vel enim Imperantes contemnant
 Subditos, vel ab his contemnantur; utrumque au-
 tem reip. perniciosum est. Sic Salustius *in bel. Jugurth.*
*de Metello refert, cui quæquam virtus, gloria, at-
 que alia optanda bonis superabant, tamen intrat con-
 temtor animus & superbia, commune nobilitatis malum.*
 Hinc Matij adversus Metellum, totamque nobilita-
 tem indignatio. Imperantes vero contemnantur, si
 minus debito modo officijs suis præſuerint. Requir-
 rit autem Aristoteles *lib. 5. cap. 9. Politic.* tria potissi-
 mum in Imperante; 1. amorem reip. ut intimo sensu
 reip. prosequatur, & dies noctesque pro ejus salu-
 te laboret. 2. Fæderatæ munus suum obeundi, ut
 non tantum velit reip. salutem promovere, sed etiam
 sciat. 3. Virtutem præſenti reip. fore: convenien-
 tem; in quibusdam enim non tam, foras parentes pa-
 tendo

tendo imperare discunt ut ait Aristoteles *lib. 3. cap. 3.*
Polis. Horum requisitorum absentia parit plerumque
 Imperantium contemptum. VII. Causa est augmen-
 tum ultra proportionem rerum, quando una reip.
 pars suam *αναλογίαν* excedit. Quæ differt à quinta cau-
 sa, cum illa sit Excellentia singulorum hominum,
 hæc unius partis civitatis. Partes autem sunt duæ,
 quantum & quale, de quibus supra. Sic metus sedi-
 tionis in Oligarchia est, ne quantum est, multitu-
 do superet quale, i. e. divites &c. Has septem sedi-
 onum causas cum tumultu fieri Aristoteles. I. docet,
 quibus addit quatuor alias, quæ sine tumultu sedi-
 ones movent, & Primam quidem, quam vocat *επιστάταις*,
 quod vocabulum varij varie interpretantur; Alij e-
 nim putant intelligi hic contentiones partium civita-
 tis inter se; Piccarrus vero *επιστάταις* accipit, quando
 magistratus sortito delectus in homines viles & ab-
 jectos incidit, quod honestiores egre ferentes sedi-
 onem movent. Multum sane id etiam nocere Eocle-
 sia idem Piccarrus recte ostendit: & nempe alij præ-
 ficiantur populo, qui nihil intelligunt. Tum enim
 indignatur populus, indipitque paulatim odisse ma-
 gistratum, quod meliorem curam sui non habeat, imo
 averfari incipit ipsam religionem. Secundam dicit ef-
 fe Oligoriam seu incuriam, quando Imperantes nul-
 lam curam habent reip., sed alijs eius administratio-
 nem committunt, qui non tam reip., quam suam sa-
 lutem quaerunt. III. *πενεσις*, quando exigua in rep.
 non curamus, minime cogitantes ex exigua scintilla
 maximum sepius oriri incendium. IV. dissimili-
 tudinem hominum in rep. viventium. Hæc, dissimili-
 litu-